

Barbara Jurša

Jurij Hudolin: *Ljubezni*.

Ljubljana: Nova revija (Zbirka Samorog), 2009.

Hudolinova nova knjiga pesmi naslavlja ljubezen. Posvečena je avtorjevemu sinu in sinovi materi in z njene naslovnice nam mežika fotografija odgrnjenih rjuh. Sestavljena je iz treh delov, povezanih v krožno obliko: začne se s sklopom *Ljubezni*, ki ga preseka *Fabula*, in se vrne k *Ljubezni*. Zdi se, da je osrednji del postavljen na sredo pravzaprav zato, da bi v celoti še vedno lahko prevladala ljubezenska tematika, vendar pa v pesmih vlada precej enoten duh. V tej zbirki z močno "avtobiografsko" noto ne bomo s hormoni "pomladno opijanjenih" ljubezenskih sekvenc – ljubezen pesnika zanima kot moralno podjetje, kot prevzemanje odgovornosti zase in bližnjega ter dejavno prizadevanje za stabilno sožitje ali, drugače rečeno, kot oblikovanje družine, ki kot živo in trajno preseganje (in nadaljevanje) individuuma temu pomeni rezervoar življenjskega smisla. V delu spremljamo predvsem začudenje subjekta ob spoznanju, da je tega vendarle mogoče doseči.

Ljubezni je pesnikova sedma zbirka in morda je sedem res srečno število: od prejšnjih se razlikuje po tem, da temačnost tukaj dramatično prestreli občutek umirjene nežnosti, pripadnosti in gotovosti. Znano je, da so Hudolinove začetne pesmi z živalskimi podobami stopale po sledih Daneta Zajca, da so se dogajale na robu mitskega sveta in ubirale zaklinjevalski ton, v svoj jezik pa že od začetka pritegovale tudi ščepec pogovornega. Določala sta jih estetika grdega in negativizem in razglašale so predvsem samomorilsko agonijo ter podvrženost vsega demonično uničevalnemu demiurgu. Že v prvih pesmih lahko zaznamo odpor do temeljne zavrženosti, ki jo Hudolin pripisuje pesništvu in pesnikom, ali vsaj skrajno ambivalenten odnos do svojega lastnega početja. V poznejših pesmih se pojavljajo groteskne podobe ljubljanskega vsakdanjika. Zbirko *Prividi nemirnega čudaka* poseljujejo nizkotneži, pesnik pa je temu primerno zazrt v zevajočo razpoko med sabo in svetom. V *Divjanju* najdemo

izrazito erotično motiviko, a vse do te zbirke je bila spolnost vnaprej zapisana jalovosti, tudi ko je Hudolin z napol solznim nasmeškom na licu ponosno opeval svoje donjuanstvo. V predzadnji zbirki *Govori ženska* so se prvič pojavile ljubezenske pesmi ter z njimi nakazovanje obrata k neprimerno svetlejšim čustvenim odtenkom.

Uvodna pesem v zadnji zbirki upesnjuje pesnikov dom in je zgovorno naslovljena *Hotel Ideal*. Njegovo osebo kot jadrnico drži na površju njegova partnerica, s katero se stapljata v eno. Vendar pa se v to tematiko takoj vtihotapi moteča misel na sosede, ki nimajo razvitega posluha za lepoto nočne tišine. Njihova življenja so votla kot hišice iz kart, označujeta jih zadrogiranost s farmacevtskimi izdelki ter nasilnost noža in so le del pohlevne črede, v kateri vsak oponaša drugega. Pesniški subjekt želi sebe in svoje ločiti od njih – domačo posteljo, ki je prostor šepetanja med “nežnim možem” in “nežno ženo,” bi rad obvaroval pred grobstvo in brezdušnostjo zunanjega sveta. Poudarja, da ne gre za erotično pesem, ampak za odo odrešilni intimnosti: da je povezanost zakoncev zasidrana v vsakdanjiku in da ju povezuje otroški jok. V celotni zbirki se subjekt sklicuje na ljubezen do otroka kot tisto, kar je dalo njegovim pogledom in vrednotenju novo, pravo mero in njegovemu življenju polet. Ob pogledu skozi oči svojega sina ali skozi svoje lastne oči – pogledu, na katerega vpliva skrb zanj – lahko svoje privajene načine delovanja oceni za “neumno spakovanje”, in če se česa boji, se boji umreti kot pijanec, stran od svoje družine.

Pesnika se vztrajno drži nadih slovenskega temnega modernizma; jedrce nove svetlobe prikazuje kot le s težavo izbojevano in krhko. Z melanholijo ga navdaja zavest o zlu v vsakem človeku: če se po čem razlikujemo, zatrjuje, se po tem, kako intenzivno svojo zlohoto živimo navzven. Z zbirko sporoča, da je odkril vsaj točko, na kateri ni sam oziroma na kateri se je njegova samota odprla še za nekoga. Njegovi dve ljubezni – njegova ženska in otrok – vse spremenita: “ugnezdenost v ljubezen” daje “črkam vsebino”. Napočil je čas smisla in zaupanja, da ni zapravlil svojega življenja. Tesnoba, groza, grizenje razuma, odtujenost in kar je še takih eksistencialnih občutkov se umikajo pred pristanom topline, ki spreminja tudi pesnikov odnos do svojega prijateljevanja z literaturo. Strah pred smrtjo, občutek neobstoja ter z njima literarno ustvarjanje in ljubezen do mrež misli in besed, vse to otrpne pred mogočnim prepoznanjem lepote nekega partikularnega ženskega trebuha. Po burnem obdobju “plavanja proti sebi”, ki je bilo tudi boj s stremuštvom in lažnivostjo, boj za duševni obstanek in istovetnost, se pesniški jaz svetu ne upira več sam, kot pastorek, in pesmi, ki so bile pisane iz občutka izgubljenosti in iskanja, morda

odslej ne bodo več potrebne. Prav tako se želi od pesnika v sebi odmakniti, ker ga vidi kot implicitno nečimrnega. Predstavniki kulturniškega življenja v njegovi viziji racajo ter se obremenjeni s sabo in svojo bore majhno literarno bero pogrezajo, ker niso imeli “časa, da bi / stkali ljubezen”. Subjekt njihovemu slepomišenju energično postavlja nasproti svoje bedenje nad spanjem svojega otroka. V pesmi *Mali: Oskar* sina blagoslavlja, poln dobrih želja pogledujoč v njegovo prihodnost, ko bo ta postal starec, a ostal otroško nepokvarjen in varen pred človeškim zlom.

Osrednji razdelek, *Fabula*, pesnik posveča preminulemu prijatelju. Življenje, ki ga je nekoč živel sam, razrvano, nemirno in bohemsko, postavi nasproti življenju z(a) družino. Pred usodo svojega prijatelja, ki ne bo nikoli spoznal svojega odraslega sina, žalobno svari. Sam se odreka letom, ki so bila tako zapolnjena s praznino, da se jih ne spomni, odlaga jih in raje prikimava prizemljenosti, ki se ne sprašuje o bogu – zaradi sina, ki ga dobesedno in v prenesenem pomenu zbujajo iz spanca ter mu odpira oči. Pesnikovo “novo rojstvo”, njegova notranja preroditev, je prišlo hkrati z rojstvom njegovega otroka.

Lirski jaz ugotavlja tudi, da na slovenskem pesniškem prizorišču kronično primanjkuje čustvene živosti, velikopoteznosti in drznosti. Namesto tega opaža brezciljno zaletavanje akvarijskih rib v steklo, ki se prodaja kot “plavanje proti toku”, je pa le provokacija, ki je namenjena sami sebi in razkriva razvodenelost in mlačnost duha. “Novi revolucionarji”, pesniki tretjega tisočletja – junaki, na katerih ni nič junaškega – streljajo v prazno, ker ne poznajo človeškosti.

Subjekt zato tudi samemu sebi ne sodi obzirno, prepozna svojo nemoč in majhnost, v kateri ni tako drugačen od drugih, ter poudarja neizjemnost svoje pesniške vloge. Pesniški jaz na tem mestu ponuja lekcijo iz skromnosti: noben človek ni boljši od drugega, modro življenje je življenje “brez tožb” in misel “sam proti vsem” je iluzija. V zbirki tako evidentira proces svoje samopreobrazbe, iz katere lahko obsodi nezrelost “prevzetnega intelektualnega ponosa” in izjavi, da je tragična drža pesnika prvovrsten primer krokodiljih solz. Jasno čuti, da bi bilo zato neopravičljivo sinu ponuditi le kelih dolge tradicije “pesniškega narcizma”. Oglašajo se želja po fabuli, ki bi opravila s “preroško” pozo pesnjenja, zato ni čudno, da se pisci spremnih besed sprašujejo, ali zbirka naznanja avtorjevo slovo od poezije. To domnevo bi lahko po svoje tako potrdile kot ovrgle številne pesmi, ki se ukvarjajo z ustvarjalnim procesom pisanja: pesnjenje tukaj vodi tudi sanjarjenje, da je z njim mogoče “zagospodariti nad silnicami / mraka in morbidnim strojem / nakupovalnih vozičkov ...” Pesmi so ne nazadnje kazalec nežnosti, ki se “maščuje” tiranom in zavrača predsodke

proti poljubljanju v javnosti. Pesnik nastopa kot iskren borec proti pritlehnosti v družbi in sebi, borec za človekovo dostojanstvo. V to stvarnost njegovega prizadevanja pa vpada njegova javna podoba, ki mu je podtaknjena in mu nikakor ne ustreza.

Bralec pluje po jeziku, ki mu je znan iz prejšnjih Hudolinovih zbirk: tu in tam abstraktno besedišče, ki rado sega po tujkah, je premešano s pogovornim, posebno značilno pa je ponavljanje stavčnih vzorcev, ki vlivajo pesmim emotivno težo. Kot rečeno, si bomo lahko zbirko zapomnili po resnobno intoniranih ljubezenskih pesmih, ki ne zmorejo brez erotike: pesmih o odločitvi za nekoga, odločitvi za golo bivanje ob nekom brez preoblek, za katero je potreben pogum, in odločitvi za pritrditev “lepemu telesu brez metafore”. Prostor ljubezni se kaže kot vseobsegajoč in predvsem presegajoč literaturo: razteza se “od doline do doline” in sega celo v preteklost, ki jo s čudežem sedanje sreče briše. Pesnik daje spregovoriti jasnosti, katere izvir je, pravi, njegova čista, “globoka, nora” ljubezen, ki njegovo brezkompromisno uporniško držo po eni strani mehča, po drugi pa ji daje še bolj prepričano smer. Ob robu zasebnega sveta, svetlega ognjišča, še naprej brli senčni družbeni svet podlosti in topoglavosti, ki pesnika odbija in ki ga je doslej vselej obsojal na razbolelo samoto.

Tisto dragoceno na Hudolinovem pesnjenju ostajata izvornost in prepoznavnost njegovih slogovnih prijemov in tematik. V zadnji zbirki nas (bolj kot kdaj prej) pričakajo udarne, s poanto zaokrožene pesmi, pri katerih gre zares, za človekov smisel in minljivost oziroma za tisto najtehtnejše. Treba je priznati, da je njihova deklarativnost – to, da imajo vselej nekaj jasnega in glasnega za bregom – privlačna, pa četudi se zdi njihovo videnje sveta zato precej črno-belo.